9. 8. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Trestní řád v koncích?

Náš trestní řád, neboli zákon č. 141/1961 Sb., už toho má za sebou opravdu hodně. Vzhledem ke svému věku se pomalu blíží důchodu, který by si podle názoru většiny právnické veřejnosti už opravdu zasloužil. Dlouhá léta přece poctivě sloužil prosazování socialistické zákonnosti a teď ho ještě k tomu trápíme samými novotami, jako je například trestní odpovědnost právnických osob. A on, chudák starý, si s tím teď najednou už nějak neví rady.

Buďme konkrétní. Trestní řád je ve vztahu k zákonu číslo 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, v subsidiární poloze. V řízení proti právnickým osobám je totiž aplikovatelný pouze tehdy, jestliže zákon č. 418/2011 Sb. sám specificky neupravuje nějaký prvek trestního řízení a ještě, pokud to povaha věci nevylučuje. To zní velmi hezky a jednoduše - takhle obecně řečeno.

Jistá obchodní korporace je už pátým rokem stíhána pouze proto, že podle názorů orgánů činných v trestním řízení na ní přešla trestní odpovědnost jiné právnické osoby. Pomiňme češtinu a to, že když na ni ta odpovědnost už jednou přešla, tak by u té první právnické osoby asi už neměla zůstat, ale to nic. Pomiňme také to, že jeden pan respektovaný profesor práva píše, že prodejem podniku taková trestní odpovědnost přechází a druhý (neméně respektovaný) pan profesor práva píše, že nepřechází. In dubio pro reo ? Zde nikoliv.

Podstatné nicméně je, že nešťastná obchodní korporace se sama o sobě zjevně žádného protiprávního jednání nedopustila. Dá se to vyjádřit prostě tak, že už přišla k hotovému a nemusela k tomu hnout ani prstem, který koneckonců nemá. Trestní řád používá pojem „skutek“ a tady je evidentní, že v tomto konkrétním vztahu žádný není. Nějaký někde sice je, ale tahle obchodní korporace ho zcela určitě nespáchala. Fakticky s ním nemá vůbec nic společného. Otázka její viny anebo neviny proto vlastně není ani otázkou závěrů nějakého věcného dokazování. Je to pouze otázka relevantního právního výkladu velmi lapidární a velmi formální právní konstrukce v konkrétním případě. Tím se dostáváme k jádru problému.

Trestní řád stanoví podmínky, za jakých lze zastavit trestní stíhání a právě z tohoto hlediska zde má pojem „skutek“ svůj nezastupitelný význam. Statisticky lze totiž předpokládat, že více než 90 % zastavení trestního stíhání tvoří případy, kdy se takový skutek buď nestal, anebo skutek není trestným činem, anebo není prokázáno, že ho pachatel spáchal.

Tyto varianty jsou ale v našem případě, ze shora uvedených důvodů, evidentně ze hry. Zbývá nám tak pouze nepřípustnost trestního stíhání, nepříčetnost pachatele, anebo zánik trestnosti, což jsou ale v daném případě všechny varianty také neexistující. Tím je ustanovení § l72 odst. 1 trestního řádu vyčerpáno.

Možnost určité oportunity sice nabízí ustanovení § 172 odst. 2 trestního řádu (státní zástupce „může“), ale pokud to státní zástupce neudělá, ocitne se dědic právnické osoby v další fázi trestního řízení už v určitém právním vakuu. Skutek nikde, nepříčetnost samozřejmě také nikde, trestní stíhání je přípustné a trestnost činu nezanikla.

Už v rámci předběžného projednání obžaloby přitom není žádná oportunita zastavení trestního stíhání přípustná a důvody zproštění podle § 226 trestního řádu jsou (s výjimkou nepřípustnosti trestního stíhání) prakticky stejné jako důvody zastavení trestního stíhání podle 172 odst. 1 trestního

řádu.

Co teď? Takže od jisté chvíle už není možné u právnické osoby ani zastavení trestního stíhání ani zproštění viny? Ani pokud by soud konstatoval, že podle jeho právního názoru se nejedná o přechod trestní odpovědnosti právnické osoby? Jaký nato máme v trestním řádu konkrétní paragraf? A dokonce nemusíme chodit ani tak daleko. Jak „čistě“ také zastavíme trestní stíhání právnické osoby, jestliže bude zjištěna nevina fyzické osoby, která je přece vždycky tím nezbytným „originálním“ pachatelem? Žádná právnická osoba přece sama o sobě žádný skutek nepáchá (nemá ruce…), skutek páchá vždy pouze fyzická osoba a ten se následně právnické osobě, za určitých podmínek, už jenom „přičítá“.

Cynik by řekl no, tohle všechno snad radši odsoudit, než řešit nějaké takové rébusy…

Zákon č. 418/2011 Sb. už je tady nějakou dobu a mohlo by se zdát, že nejhorší prach se už mezitím usadil. Trestní řád je oproti němu starší skoro o padesát let a i jeho aplikace přesto stále přináší potřebu rozhodnutí nejvyššího anebo ústavního soudu. Takže se máme ještě na co těšit.

JUDr. Jan Vidrna,
advokát

e-mail: jan.vidrna@akdpp.cz

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Kdy se z nesplaceného úvěru stane trestný čin? Úvěrový podvod v praxi
- Konec mírných trestů za ničení přírody? Co přináší projednávaná novela environmentálního trestního práva
- Od obchodního rizika k obžalobě: kdy může za dluhy a obchodní jednání společnosti trestně odpovídat její statutár?
- Analytická metoda jako faktor určující hranice trestní odpovědnosti: přeměna THCA na THC při chemické expertíze
- Zahlazení odsouzení: kdy se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen?
- Kauza fenky Asty: proč měl Nejvyšší soud pravdu, ministr spravedlnosti ne, a proč je teď řada na Sněmovně
- Chybějící protokol jako důvod procesní nepoužitelnosti kamerového záznamu pořízeného při sledování osob a věcí v trestní věci
- Kontrolující osoba podle § 37d ZTOPO: nový nástroj v trestním řízení právnických osob
- Komu patří auta z Auta Super? Odpověď nebude v technickém průkazu
- Když formální trestnost nestačí: co přinesl nález IV. ÚS 455/26 k subsidiaritě trestní represe
- Zbraňová amnestie v praxi: kdy (ne)může vydání zbraně vést k zániku trestní odpovědnosti?